

პატივცემულო კოლეგებო, პატივცემულო სტუმრებო!

ქალბატონებო და ბატონებო!

საკმაოდ დამაბული, რთული, მაგრამ საინტერესო პოლიტიკური მოვლენებითა და პროცესებით დატვირთული 2026 წლის საგაზაფხულო სასესიო პერიოდი ჩვენთვის ფორმალურ არდადაგებთან ერთად დასრულდა. სამშემოდგომო სასესიო პერიოდი ამ წუთიდან გახსნილია. დიდად სასიამოვნოა ახალი სასესიო პერიოდის გახსნაზე აფხაზეთის მთავრობის სრული შემადგენლობით დასწრება მისი თავმჯდომარის ბ-ნ გიორგი ჯინჭარაძის ხელმძღვანელობით. დიდი პატივისცემით მოგესალმებით თქვენ, ბ-ნო გიორგი, და თქვენი გუნდის თითოეულ წევრს.

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლეს საბჭოს, როგორც ოკუპირებული ტერიტორიის სახელისუფლებო ორგანოს საქმიანობის, პირველ რიგში, დეოკუპაციის სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელებაში აფხაზეთის ლეგიტიმური ხელისუფლების ჩართულობის, ჩვენს წინაშე მდგარ სხვა მნიშვნელოვან პოლიტიკურ საკითხებზე მუშაობის შედეგები დიდწილად იყო და არის დამოკიდებული გარე ფაქტორებზე, მყარ საერთაშორისო თუ რეგიონალურ მშვიდობაზე, წესებზე დაფუძნებული მსოფლიო წესრიგის არსებობაზე. სამწუხაროდ, თანამედროვე მსოფლიოში არც ერთი არსებობს, არც მეორე და არც მესამე. მოხდა ისე, რომ უმაღლესი საბჭოს წევრებს არჩევის დღიდან მესამედ საუკუნეზე მეტია, რაც საქმიანობა გვიწევს ფუნდამენტური გეოპოლიტიკური ძვრების, სამხედრო კონფლიქტების, ისეთი ღრმა და საყოველთაო ცვლილებების პირობებში, როდესაც საერთაშორისო ურთიერთობებში დომინირებს არა სამართალი, არა ელემენტარული სამართლიანობა, არამედ ძალადობა, ძალმომრეობა. აფხაზეთში, ასევე ცხინვალის რეგიონში დატრიალებული ტრაგედია, რომელიც დღემდე გრძელდება, იყო და არის სწორედ იმ უსამართლობისა და ძალმომრეობის ერთ-ერთი უსასტიკესი გამოვლინება. ძალმომრეობაზე დამყარებულ მსოფლიოში გარდუვალია დამანგრეველი, უსამართლო ანუ დაპყრობითი ომები, რისი მაგალითებიც ბლომად გვაქვს. რად ღირს მარტო რუსეთის ყოვლად გაუმართლებელი აგრესია უკრაინის წინააღმდეგ, რომელიც მეხუთე წელია გრძელდება. მის შედეგებზე, მოგეხსენებათ, დიდად იქნება დამოკიდებული არა მხოლოდ ჩვენი რეგიონის, მათ შორის საქართველოს, არამედ მთელი ევროპის, დასავლური ცივილიზაციის ხვალისდელი დღე, თუ გნებავთ, მომავალი მსოფლიო წესრიგიც კი. ამიტომაც გვინდა კიდევ ერთხელ წარმატება ვუსურვოთ უკრაინელ ხალხს თავის სამართლიან ბრძოლაში საკუთარი ქვეყნის დასაცავად.

რეგიონში და მსოფლიოში პერმანენტულად მიმდინარე ომების, შესაბამისად, კოლოსალური ადამიანური მსხვერპლისა და მატერიალური დანაკარგების პირობებში საქართველოს მთავრობა, გარე და შიდა ზეწოლების მიუხედავად, ახერხებს მშვიდობაზე, განვითარებაზე, სტაბილურობაზე, საბოლოო ჯამში, საკუთარი ქვეყნისა და ხალხის ინტერესების დაცვაზე ორიენტირებული სახელმწიფო პოლიტიკის წარმატებით გატარებას. უმაღლესი საბჭოს წევრთა დიდი უმრავლესობა, ცხადია, მყარად უჭერს მხარს საქართველოს მთავრობას მის მიერ

განსაზღვრული სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელებაში. ბევრჯერ თქმულა და კვლავაც გავიმეორებთ - მხარს ვუჭერთ იმიტომ, რომ სწორედ მშვიდობა, სწორედ განვითარება და სტაბილურობა, გარე ფაქტორებთან ერთად, გახლავთ ქვეყნის გამთლიანების, ამ კუთხით წარმატებული მუშაობის მთავარი წინაპირობა.

განვლილი სასესიო პერიოდი უმაღლესი საბჭოსთვის ნამდვილად იყო დაძაბულიც და, თამამად შეიძლება ითქვას, წარმატებულიც. საკმაოდ ინტენსიური მუშაობა მიმდინარეობდა სხვადასხვა მიმართულებით, რაზეც მოკლე სტატისტიკური მონაცემებიც მიუთითებენ. 2026 წლის 17 თებერვლიდან, როდესაც საგაზაფხულო სასესიო პერიოდი გაიხსნა, ჩატარებულია 25 პლენარული სხდომა, მათ შორის ექვსი რიგგარეშე. აღნიშნულ სხდომებზე განხილულია 53 საკითხი. რეგულარულად ტარდებოდა პრეზიდენტის სხდომებიც. სულ ჩატარებულია 33 სხდომა, განხილულია 78 საკითხი. საკანონმდებლო მაცნეში გამოქვეყნდა უმაღლესი საბჭოს მიერ მიღებული რვა კანონი და შვიდი დადგენილება სხვადასხვა საკითხზე. უმაღლესი საბჭოს რეგლამენტის შესაბამისად, მოვისმინეთ ხუთივე კომიტეტის წლიური ანგარიში; მთავრობის ყველა წევრმა ინტერპელაციის წესით უპასუხა დეპუტატების მიერ დასმულ შეკითხვებზე. უმაღლესმა საბჭომ მოისმინა მთავრობის თავმჯდომარის ყოველწლიური მოხსენება სამთავრობო პროგრამის შესრულების მიმდინარეობის შესახებ. მთავრობის თავმჯდომარის ყოველწლიურ მოხსენებას, ასევე მოსმენებს ინტერპელაციის წესით ყოველთვის განვიხილავდით და განვიხილავთ, ერთის მხრივ, მთავრობაზე საკანონმდებლო ორგანოს ზედამხედველობის განხორციელების ბერკეტად, მეორეს მხრივ, საკანონმდებლო და აღმასრულებელ სახელისუფლებო ორგანოებს შორის საქმიანი თანამშრომლობის, საერთო მიზნისკენ მიმართული შეთანხმებული მუშაობის საუკეთესო ფორმად და საშუალებად. სხვანაირად მსგავს მოსმენებს არავითარი აზრი, სარგებლობაზე რომ არაფერი ვთქვათ, არ ექნებოდა, განსაკუთრებით ჩვენს პირობებში.

საგაზაფხულო სასესიო პერიოდში უმაღლესი საბჭო აგრძელებდა კანონშემოქმედებით საქმიანობას, რომელსაც იურიდიულ და საპროცედურო საკითხთა კომიტეტი წარმართავდა. დროის ამ შედარებით მცირე მონაკვეთში მას ჩატარებული აქვს 20 სხდომა, განხილული აქვს 25 საკითხი. ბოლო დრომდე კომიტეტის თავმჯდომარე ბ-ნი ვახტანგ ყოლბაია გახლდათ, ამჟამად კი მას ბ-ნი თამაზ ხუბუა ხელმძღვანელობს. ზემოთ უკვე ვახსენეთ, რომ მიღებული გვაქვს შვიდი კანონი. მათ შორის ორი ცვლილება აფხაზეთის კონსტიტუციაში, კიდევ ორი ცვლილება განხორციელდა კანონში აფხაზეთის ა/რ მთავრობის სტრუქტურის, უფლებამოსილებისა და საქმიანობის წესის შესახებ“. შვიდი კანონპროექტიდან ოთხი ინიცირებული იყო აფხაზეთის მთავრობის მიერ, რაც მისასალმებელია - მისასალმებელი იმიტომ არის, რომ ნებისმიერ საკანონმდებლო ორგანოში სწორედ აღმასრულებელი ხელისუფლებიდან შემოდის კანონპროექტების დიდი ნაწილი. მთავრობამ ყოველთვის უკეთესად იცის როგორი საკანონმდებლო ბაზა სჭირდება მას უფრო წარმატებული საქმიანობისთვის, სად და რომელ კანონში უნდა განსახორციელდეს ესა თუ ის ცვლილება.

ამ შემთხვევაში ვგულისხმობთ როგორც აფხაზეთის, ისე საქართველოს კანონებს. იურიდიულ და საპროცედურო საკითხთა კომიტეტის მხრიდან გაწეული დიდი ძალისხმევის მიუხედავად, ჯერჯერობით ვერ ხერხდება „საქართველოს საგადასახადო კოდექსში“, ასევე „სახელმწიფო კომპენსაციისა და სახელმწიფო აკადემიური სტიპენდიის შესახებ“ საქართველოს კანონებში ცვლილებების შესახებ უკვე მომზადებული კანონპროექტების სათანადო კონდიციამდე მიყვანა, მათთვის საბოლოო სახის მიცემა, რაც შესაბამის სახელმწიფო სტრუქტურებთან მათი წინასწარი შეთანხმების გარეშე შეუძლებელია. აღნიშნული კანონპროექტები მიზნად ისახავენ ჩვენი საზოგადოების გამორჩეული ნაწილის - ომის ვეტერანების სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას, ამიტომაც ვალდებული ვართ დაწყებული მუშაობა ბოლომდე მივიყვანოთ.

ბოლომდეა მისაყვანი იურიდიულ და საპროცედურო საკითხთა კომიტეტის ინიციატივით დაწყებული და დღემდე მიმდინარე მუშაობა კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი მიმართულებით. ამა წლის 25 მარტს უმაღლეს საბჭოში ბრძანდებოდა სსიპ „დევნილთა, ეკომიგრანტთა და საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის სააგენტოს“ დირექტორი ბ-ნი დავით კაიკაციშვილი. შეხვედრა იყო უაღრესად საქმიანი და ნაყოფიერი, გამოითქვა არა ერთი საინტერესო წინადადება და რეკომენდაცია. კომიტეტში მოხდა მათი განზოგადება, მომზადდა დოკუმენტი, რომელიც სააგენტოს გადაეგზავნა. საუბარი არის დევნილებისთვის მეტად საჭირობო საკითხებზე, კერძოდ, საცხოვრებელი ფართის მიღების პროცესში მონიტორინგის სამსახურის საქმიანობის სრულყოფაზე და გამარტივებაზე. ამისათვის შეთავაზებულია დევნილთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის წესში კონკრეტული ცვლილებების შეტანა, რომელიც ამ წესს გახდის უფრო სამართლიანს და გამორიცხავს დროის გაჭიანურებას და ა. შ.

იურიდიულ და საპროცედურო საკითხთა კომიტეტი მუშაობს დევნილი მოსახლეობისთვის მნიშვნელოვან სხვა კანონპროექტებზეც. მათი წარმოდგენა და განხილვა მიმდინარე სასესიო პერიოდში მოხდება. მისასალმებელია, რომ კომიტეტის თანამშრომლები იურიდიულ კონსულტაციას უწევენ დევნილებს მთელ რიგ პრობლემურ საკითხებზე, მათ შორის სასამართლო დავებთან დაკავშირებითაც კი. დიდი იმედი გვაქვს, რომ კომიტეტის ახალი ხელმძღვანელობა არა მხოლოდ გააგრძელებს დაწყებულ საქმეებს, არამედ კიდევ უფრო ეფექტურს გახდის იურიდიულ და საპროცედურო საკითხთა კომიტეტის საქმიანობას.

დევნილ მოსახლეობასთან აქტიურად მუშაობს ადამიანის უფლებათა დაცვისა და აფხაზეთში კონფლიქტის დერეგულირებასთან დაკავშირებულ საკითხთა კომიტეტი ქ-ნ ადა მარშანიას ხელმძღვანელობით. საგაზაფხულო სასესიო პერიოდის განმავლობაში კომიტეტს 14 სხდომა აქვს ჩატარებული და 18 საკითხი განხილული. რეგულარულად წარმოებდა მოქალაქეთა მიღება, მათი განცხადებების განხილვა და საკუთარი კომპეტენციის ფარგლებში შესაბამისი ზომების მიღება. განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია ქ-ნ ადას მიზნობრივი მივლინებები ცალკეულ რეგიონებში და შეხვედრები უშუალოდ დევნილთა განსახლების ადგილებში, ცოცხალი დიალოგი ჩვენს მოქალაქეებთან, სოციალური, ეკონომიკური, ყოფითი თუ სხვა პრობლემური

საკითხების მოსმენა, მათი შესწავლა და განზოგადება. მიმდინარე წლის ივნისის ბოლოს, როდესაც უმაღლესი საბჭოს წარმომადგენლები ბათუმში ჩვენი მორიგი ჰუმანიტარული აქციით ვიმყოფებოდით და მთავრობის წევრებთან ბ-ნ დავით ფაცაციასთან და ბესიკ კუსიდთან ერთად რამდენიმე ჩასახლებას ვეწვიეთ, დევნილები დიდი პატივისცემით საუბრობდნენ მათთან ქ-ნ ადას სტუმრობაზე. იგივე გვინახავს და მოგვისმენია სხვა რეგიონებშიც. სწორედ ეს არის ჩვენი სამსახურებრივი მოვალეობაც, ფუნქციაც და, თუ გნებავთ, მისიაც, რომ ვიყოთ ახლოს დევნილ მოსახლეობასთან, გავითავისოთ მათი პრობლემები, ტკივილები და არა მხოლოდ ცარიელი სიტყვებით, არამედ საქმით, თუნდაც მცირედით, ჩვენი შესაძლებლობის ფარგლებში აღმოუჩინოთ დახმარება. ქ-ნ ადას აქვს კონკრეტული წინადადებები ცალკეულ რეგიონებში, ამა თუ იმ ჩასახლებაში მოსაგვარებელ საკითხებთან დაკავშირებით. რა თქმა უნდა, საჭიროა, პირველ რიგში, აფხაზეთის მთავრობასთან, შემდეგ კი ადგილობრივ მუნიციპალურ სახელისუფლებო ორგანოებთან ერთად მათი განხილვა და სათანადო ზომების მიღება.

განათლებისა და კულტურის სფერო იყო და რჩება უმაღლესი საბჭოს საქმიანობის პრიორიტეტულ მიმართულებად. საერთაშორისო კავშირების, განათლებისა და კულტურის კომიტეტმა, რომელსაც ბოლო დრომდე ბ-ნი ნუგზარ მგალობლიშვილი ხელმძღვანელობდა, ჩართული იყო უმაღლეს საბჭოს მიერ ჩატარებულ მრავალრიცხოვან კულტურულ-საგანმანათლებლო ღონისძიებებში. მოზარდ-ახალგაზრდებში, სკოლის მოსწავლეებში აფხაზეთის შესახებ ცნობადობის ამაღლება არა მხოლოდ საგანმანათლებლო, არამედ უმნიშვნელოვანესი პოლიტიკური ამოცანაა. მიზანი ამ შემთხვევაში გახლავთ მოზარდების სკოლის მერხიდანვე შემზადება მშვიდობიანი მეთოდებით აფხაზეთის დაბრუნებისთვის, იქ ცხოვრებისთვის, აფხაზ თანატოლებთან ურთიერთობისთვის და მეგობრობისთვის. ამ მიზანს ემსახურებოდა კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილის, ამჟამად თავმჯდომარის ბ-ნ ზურაბ ჯგუზურიას ინიციატივა აფხაზეთის საჯარო სკოლებში აფხაზეთის კაბინეტის, ხოლო საქართველოს ზოგად-საგანმანათლებლო სკოლებში თუნდაც აფხაზეთის კუთხის გახსნის შესახებ, რომელიც შესაბამისი ლიტერატურით და სხვა თვალსაჩინო მასალით იქნებოდა უზრუნველყოფილი. ბ-ნი ზურაბის ძალისხმევით ასეთი კაბინეტი აკაკი ჩხენკელის სახელობის აფხაზეთის 21-ე საჯარო სკოლაში გაიხსნა როგორც ერთგვარი საპილოტე პროექტი - პროექტი, რომელმაც, თამამად შეიძლება ითქვას, გაამართალა. კაბინეტის ბაზაზე აფხაზეთისადმი მიძღვნილი რამდენიმე ლექცია იქნა წაკითხული, ჩატარდა მოსწავლეთა და პედაგოგთა რეგიონალური კონფერენციაც კი, რომელშიაც ოკუპირებული ტერიტორიიდანაც ორი მოხსენება იყო წარმოდგენილი. მიგვაჩნია, რომ ამ საკითხს მეტი ყურადღება სჭირდება როგორც კომიტეტის, ისე აფხაზეთის განათლებისა და კულტურის სამინისტროს მხრიდან.

ჩვენთვის განსაკუთრებულად მტკივნეული თემაა ოკუპირებულ ტერიტორიაზე განათლების კუთხით არსებული უმძიმესი ვითარება. კარგად გვესმის, რომ ამ ვითარების სრულად გამოსწორება მხოლოდ დეოკუპაციის შემდეგ იქნება შესაძლებელი. ამასთანავე დღეს უკვე ისიც გასაგები უნდა იყოს ყველასათვის,

რომ თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენებით, დისტანციური ასინქრონული და სინქრონული სწავლების დანერგვის გზით შესაძლებელია განათლების სფეროში ოკუპირებულ ტერიტორიაზე შექმნილი ტრაგიკული მდგომარეობის შერბილება მაინც. მთელს ქართულ საგანმანათლებლო სივრცეში პირველად აფხაზეთის უმაღლესი საბჭოს მიერ 2016 წლიდან ქ-ნ ნანა კვარაცხელიას წინადადებით და ძალისხმევით დანერგილმა შესაბამისმა საპილოტე პროექტმა, ასევე მოგვიანებით შექმნილმა სხვა მსგავსმა პროექტებმა ცალსახად დაამტკიცეს, რომ სავსებით შესაძლებელია გალის რაიონში ქართულენოვანი სწავლების დანერგვა. ამ თემაზე, სამწუხაროდ, ხშირად გვიხდება საუბარი, მათ შორის 2026 წლის საგაზაფხულო სასესიო პერიოდის გახსნისას გვექონდა შესაძლებლობა უმაღლეს საბჭოსთვის მოგვეხსენებინა საქართველოს განათლების, მეცნიერებისა და ახალგაზრდობის სამინისტროსთან, აფხაზეთის განათლებისა და კულტურის სამინისტროსთან ერთად 2025 წლის შემოდგომაზე ჩატარებული მუშა შეხვედრების შესახებ, რომლის მიზანი იყო გალის რაიონის მთელს ტერიტორიაზე დისტანციური სწავლების დანერგვასთან დაკავშირებული ორგანიზაციული, მეთოდური, ტექნიკური და სხვა საკითხების განხილვა.

მაშინ შემდგარ საკმაოდ ნაყოფიერ განხილვებს ამაოდ არ ჩაუვლიათ, შემდგომში მათ გაგრძელება ჰქონდათ უკვე საქართველოს პარლამენტში. ოკუპირებულ ტერიტორიაზე დისტანციური სწავლების დანერგვის საკითხი განვილილ საგაზაფხულო სასესიო პერიოდში - 2026 წლის 27 თებერვალს სპეციალური განხილვის საგანი გახდა ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენისა და დეოკუპაციის საკითხებთან დაკავშირებული დროებითი კომისიის და განათლების, მეცნიერებისა და ახალგაზრდულ საქმეთა კომიტეტის გაერთიანებულ სხდომაზე. აღნიშნულ სხდომას აფხაზეთის უმაღლეს საბჭოსა და მთავრობის საკმაოდ ფართო წარმომადგენლობა ესწრებოდა. მოხსენებები წარმოადგინეს საქართველოს განათლების, მეცნიერებისა და ახალგაზრდობის მინისტრის მოადგილემ ქ-ნმა თამარ მახარაშვილმა, შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის პირველმა მოადგილემ ქ-ნმა ლია გიგაურმა. აფხაზეთის ლეგიტიმური ხელისუფლების პოზიცია დავაფიქსირეთ ბ-ნმა გიორგი ჯინჭარაძემ და თქვენმა მონა-მორჩილმა. ბევრი რომ არ გავაგრძელოთ, პოლიტიკურ დონეზე გადაწყვეტილია, რომ ოკუპირებულ ტერიტორიაზე მცხოვრებ ახალგაზრდებს უნდა მიეცეთ მშობლიურ ენაზე განათლების მიღების შესაძლებლობა. ამისათვის კი არსებობს ერთადერთი გზა, რომელსაც, პრინციპში, უკვე დავადექით, მაგრამ არც ისე მყარად, რომ შეგვეძლოს ხელშესახებ წარმატებებზე საუბარი. ამიტომაც ვალდებული ვართ გავაგრძელოთ ათი წლის წინ დაწყებული საპილოტე პროექტი. როგორც ვიცით, ჩვენთვის ამ პროექტს ერთდროულად პოლიტიკური დატვირთვაც აქვს. მისი მეშვეობით ვურთიერთობთ ოკუპირებული ტერიტორიის მოსახლეობის, იქ მოღვაწე პედაგოგების, ახალგაზრდების, მათი მშობლების რაოდენობრივად მცირე, მაგრამ აქტიურ, პატრიოტულად განწყობილ ნაწილთან. რამდენიმე დღის წინ ქალაქ ზუგდიდში შედგა შეხვედრა აღნიშნულ პროექტში მონაწილე ბავშვების დიდ ჯგუფთან. მათთან გამართულმა საინტერესო საუბარმა კიდევ ერთხელ დაგვარწმუნა და თვალსაჩინო გახადა, რაოდენ მნიშვნელოვანია საგანმანათლებლო და

პოლიტიკური თვალსაზრისით დისტანციური სწავლების პროექტის მთელს რაიონზე გავრცელება. ბავშვებს საჩუქრის სახით გადაეცემა „სოციალური სოლიდარობის“ ფონდის სახსრებით, ანუ თითოეული ჩვენთაგანის მიერ გაღებული სახსრებით შეძენილი ჩანთები და სხვა სასკოლო ინვენტარი. ეჭვიც არ გვეპარება, ეს ბავშვები ჩვენი ქვეყნის ღირსეულ მოქალაქეებად, ჭეშმარიტ ქართველებად გაიზრდებიან.

ამრიგად, განათლების სფეროში უმაღლესი საბჭოსთვის, შესაბამისად, განათლებისა და კულტურის კომიტეტისთვის ამ ეტაპზე პრიორიტეტულია ეს ორი საკითხი, რომლებზეც ყურადღება გამახვილდა - სკოლებში აფხაზეთის სათანადო დონეზე აჭურვილი აფხაზეთის კაბინეტის ან კუთხის გახსნა და ოკუპირებულ ტერიტორიაზე ასინქრონული ქართულენოვანი დისტანციური სწავლების დანერგვა. განათლებისა და კულტურის სფეროებში უამრავი სხვა საკითხიც და პრობლემაც არსებობს, მაგრამ მათ შესანიშნავად ართმევს თავს აფხაზეთის განათლებისა და კულტურის სამინისტრო. ჩვენთვის პრიორიტეტად მიჩნეული საკითხები კი შედარებით ახალია, გამოცდილებაც ნაკლებია. როგორც აღინიშნა, საგანმანათლებლოსთან ერთად მათ აქვთ პოლიტიკური მნიშვნელობაც. ყოველივე ამის გათვალისწინებით, გთხოვთ, ბატონო ზურაბ, მათ განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციოთ, რა თქმა უნდა, აფხაზეთის განათლებისა და კულტურის სამინისტროსთან ერთად. შესაბამისი წინასწარი სამუშაოების ჩატარების შემდეგ უნდა დაიგეგმოს ინტერპელაციის წესით ბ-ნ მინისტრის მოსმენა სწორედ აღნიშნულ საკითხებზე.

გასულ სასესიო პერიოდში უმაღლეს საბჭოში ხუთი კომიტეტი ფუნქციონირებდა, მათ შორის იყო სოციალურ-ეკონომიკურ საკითხთა, ჯანმრთელობის დაცვისა და დევნილთა საქმეების კომიტეტი, რომლის თავმჯდომარე ბ-ნი რუდიკ ცატავა ბრძანდებოდა. ყოველი სასესიო პერიოდის გახსნაზე ჩვენი მხრიდან მაღალი შეფასება ეძლეოდა აღნიშნული კომიტეტის საქმიანობას. გამოვლენილი კანონდარღვევის მიუხედავად, რომელსაც არანაირი გამართლება და ახსნაც კი არ შეიძლება ჰქონდეს, ვადასტურებთ კომიტეტის მიმართ წინა წლებში ნათქვამ ყოველ სიტყვას. მრავალი თვალსაზრისით, ის იყო აქტიურობით გამორჩეული ერთ-ერთი კომიტეტი, რომლის თავმჯდომარემ, წევრებმა, აპარატის თანამშრომლებმა აღმასრულებელ ხელისუფლებასთან მჭიდრო და საქმიანი თანამშრომლობით ძალიან ბევრი კეთილი საქმე გააკეთეს როგორც მდინარე ენგურს აქეთ მცხოვრები დევნილი თანამემამულეებისთვის, ისე ოკუპირებულ ტერიტორიაზე მცხოვრები ჩვენი თანამოქალაქეებისთვის. ამას ხედავდა და ჯეროვნად აფასებდა მთელი უმაღლესი საბჭო და, რაც მთავარია, დევნილი საზოგადოების დიდი ნაწილი. სტრუქტურული და საკადრო ოპტიმიზაციის აუცილებლობამ მოითხოვა ორი წამყვანი კომიტეტის - სოციალურ-ეკონომიკურ საკითხთა, ჯანმრთელობის დაცვისა და დევნილთა საქმეების და საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტების გაერთიანება. ასეთი გაერთიანება 2026 წლის 9 ივლისს განხორციელდა, შეიქმნა საფინანსო-საბიუჯეტო და სოციალურ-ეკონომიკურ საკითხთა კომიტეტი ბ-ნი ვახტანგ ყოლბაიას თავმჯდომარეობით.

ახლადჩამოყალიბებული კომიტეტისთვის დამატებითი ინსტიტუციური ამოცანაა ორი დიდი მიმართულების - საფინანსო-საბიუჯეტო და სოციალურ-ეკონომიკური საკითხების ისე გაერთიანება, რომ ერთი არ იქცეს მეორის ფორმალურ დანამატად. მისი გაფართოებული კომპეტენცია საშუალებას იძლევა სოციალურ-ეკონომიკური პოლიტიკის საკითხები შეფასდეს მათი საბიუჯეტო და ფინანსური უზრუნველყოფის ერთიან კონტექსტში. განხორციელებული გაერთიანება ნამდვილად ქმნის კარგ შესაძლებლობას იმისათვის, რომ ურთიერთკავშირში იქნეს განხილული საბიუჯეტო რესურსები, პროგრამული პრიორიტეტები და შესაბამისი სოციალურ-ეკონომიკური შედეგები.

ახალმა კომიტეტმა, ვფიქრობთ, სწორად განსაზღვრა სამომავლო პრიორიტეტებიც - „რესპუბლიკური ბიუჯეტის დაგეგმვისა და შესრულების ანალიტიკური შეფასების გაძლიერება; სოციალ-ეკონომიკური პროგრამების განხორციელების მიმდინარეობისა და ბენეფიციარებთან დაკავშირებული საკითხების შესწავლა, დევნილთა დასაქმების, თვითდასაქმებისა და ეკონომიკური გაძლიერების პროგრამების მონიტორინგი; ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის საკითხების განხილვა შესაბამის საბიუჯეტო უზრუნველყოფასთან კავშირში; ოკუპირებულ ტერიტორიებთან დაკავშირებული ეკონომიკური საკითხების მოქმედ სამართლებრივ ნორმებთან შესაბამისობის შეფასება“ და ა. შ. არ დავიღვებით იმის განმეორებით, რომ მთლიანად უმაღლესი საბჭოს, ნებისმიერი კომიტეტის, მათ შორის საფინანსო-საბიუჯეტო და სოციალურ-ეკონომიკურ საკითხთა კომიტეტის წარმატებული საქმიანობა დიდწილად დამოკიდებული იქნება მთავრობასთან, შესაბამის სამინისტროებთან საქმიან ურთიერთობაზე და აქტიურ თანამშრომლობაზე.

წარმომადგენლობითი ორგანოს ერთ-ერთი მთავარი ფუნქცია და ვალდებულება გახლავთ ამომრჩევლებთან, ჩვენს შემთხვევაში აფხაზეთიდან დევნილ მოსახლეობასთან მუდმივი კავშირი და ურთიერთობა. ამიტომაც უმაღლეს საბჭოს აპარატში თავის დროზე შეიქმნა სპეციალური სამსახური ქ-ნ ნანა კვარაცხელიას ხელმძღვანელობით. აღნიშნული სამსახური სხვადასხვა ფორმებით და მეთოდებით ეწევა მუშაობას ამ მიმართულებით. მის შემადგენლობაში ფუნქციონირებს ცხელი ხაზი, რომელიც ჯერ კიდევ 2020 წელს შეიქმნა ბ-ნ გურამ მაღლაკელიძის ძალისხმევითა და ხელმძღვანელობით. განვლილი სასესიო პერიოდის განმავლობაში ცხელ ხაზზე შემოსულია 750 შეტყობინება. ეს ნიშნავს 750 გადასაწყვეტ პრობლემას, რომელიც აწუხებს კონკრეტულ ადამიანებს და კონკრეტულ ოჯახებს. საუბარი არის ისეთ პრობლემებზე, რომელთა მოგვარება სცილდება უმაღლესი საბჭოს უფლებამოსილებას და შედის ცენტრალური ხელისუფლების, ან აფხაზეთის მთავრობის, ზოგჯერ კი შესაბამისი მუნიციპალიტეტის კომპეტენციაში. შეტყობინებების დიდი ნაწილი ეხება საცხოვრებელი ფართის მიღებას ან მასთან დაკავშირებულ ამა თუ იმ პროცედურას, მაგალითად, მონიტორინგის განხორციელებას, ამის თაობაზე სასამართლო დავებს და ა. შ.; აგრეთვე ჯანდაცვას, ერთჯერად ფინანსურ დახმარებას და სხვა მრავალ საკითხს. მიუხედავად იმისა, რომ მსგავსი საკითხების მოგვარება უმაღლესი საბჭოს

უშუალო კომპეტენციაში არ შედის, ჩვენი კომიტეტები, აპარატის დეპარტამენტები ახდენდნენ მათზე სათანადო რეგირებას. შეტყობინებების ნაწილი განცხადებებისა და შუამდგომლობების სახით იგზავნება აფხაზეთის სამთავრობო დაწესებულებებში, ცალკეულ სამინისტროებში - ყველაზე ხშირად აფხაზეთის იძულებით გადაადგილებულ პირთა - დევნილთა და ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროებში. მინდა მადლობა მოვახსენო ბ-ნ დავით ფაცაცას და ბესიკ კუსიდს იმისათვის, რომ თქვენ პირადად და თქვენს უწყებას არც ერთი ასეთი განცხადება და შუამდგომლობა ყურადღების გარეშე არ დაგიტოვებიათ.

ცხელ ხაზზე შემოსული შეტყობინებების გარკვეულ ნაწილზე რეაგირება ხდება იურიდიულ და საპროცედურო საკითხთა კომიტეტის აპარატის, აგრეთვე იურიდიული და საქმისწარმოების დეპარტამენტის სპეციალისტების მიერ კვალიფიციური სამართლებრივი კონსულტაციის გაწევის გზით. საცხოვრებელი ფართის მიღებასთან დაკავშირებულ საკითხებზე მთავარი კონსულტანტი იყო და არის ქ-ნი ნინო (ლეილა) ხუნჯუა. მთავარი ის გახლავთ, რომ ამ კონსულტაციებს მოაქვთ კონკრეტული შედეგები. ქ-ნ ნინოს მაღალი პროფესიონალიზმი მარტო განვლილ სასესიო პერიოდში არაერთ ოჯახს დაეხმარა ბინის მიღებაში. როგორც თქვენთვის ცნობილია, ამა წლის 20 აგვისტოს გამოქვეყნდა ბინით დაკმაყოფილებული ოჯახების საკმაოდ მოზრდილი სია. აქედან ოცდაათამდე ოჯახი სწორედ ქ-ნ ნინოსთან გადიოდა კონსულტაციებს. ყოველივე ამის გამო საცხოვრებელი ფართით დაკმაყოფილებული დევნილებისგან მე პირადად ხშირად ვიღებ მადლობებს. ვინაიდან ეს მადლობები ჩვენ არ დაგვიმსახურებია, ვახდენთ მათ გადამისამართებას ქ-ნ ნინოსკენ, რომელიც ნამდვილად დიდ დახმარებას უწევს ჩვენს დევნილებს.

დევნილ მოსახლეობასთან ურთიერთობის საუკეთესო ფორმად იქცა პერიოდული გასვლები რეგიონებში, შეხვედრები იძულებით გადაადგილებულ პირებთან ჰუმანიტარული კომპონენტის თანხლებით. უმაღლესი საბჭოს წარმომადგენლები საგაზაფხულო სასესიო პერიოდის განმავლობაში დევნილ მოსახლეობას შევხვდით თბილისში, მარნეულში, ზესტაფონში, ქუთაისში, მარტვილში, ჩხოროწყეში, ბათუმში. ერთი კვირის წინ ვეწვიეთ ზუგდიდს, ფოცხო-ეწერს, ხაიშს, ჭუბერს, ნაკრას, მესტიას, ლენტეხსა და ცაგერს. ამა წლის თებერვლიდან სულ 1500 ოჯახს გადაეცა სასაჩუქრე ყუთი. ამ ბოლო ვიზიტის ფარგლებში სამასზე მეტ ოჯახს მივაწოდეთ პროდუქტები. გარდა ამისა, 200-ზე მეტ ბავშვს სასკოლო ჩანთა და მასთან ერთად აუცილებელი სასკოლო ინვენტარიც გადავეცით. მოგეხსენებათ, მსგავსი შეხვედრები, რომლებსაც, როგორც წესი, აფხაზეთის მთავრობის წარმომადგენლები და ადგილობრივი მუნიციპალიტეტების პირველი პირები ესწრებიან, მხოლოდ პროდუქტებისა და სხვა საჩუქრების დარიგებით არ შემოიფარგლება. ჩვენს თანამემამულეებთან ვსაურობთ ყველა თემაზე - პოლიტიკური საკითხებით დაწყებული და ყოფითი პრობლემებით დასრულებული. აღნიშნულ შეხვედრებზე აფხაზეთის მთავრობის წარმომადგენლებისა და შესაბამისი მუნიციპალიტეტების პირველი პირების ყოფნა კი იძლევა იმის საშუალებას, რომ ყოფით პრობლემებთან დაკავშირებულ ნებისმიერ შეკითხვას გაეცეს ამომწურავი

პასუხი; ხშირად ადგილზევე გვარდება ესა თუ ის საკითხი ან იქვე იგეგმება მათი მოგვარების გზები და საშუალებები. ყოველივე ამით დევნილებიც კმაყოფილები რჩებიან. აი, რატომ არის აუცილებელი მსგავსი ფორმატის შეხვედრების გაგრძელებას.

ასეთი შეხვედრები არანაკლებ მნიშვნელოვანია ჩვენს მდგომარეობაში მყოფი დეპუტატებისთვისაც. მოგეხსენებათ, პატივცემულო კოლეგებო, რომ ყოველ ასეთ შეხვედრას წინ უძღვის ძალიან შრომატევადი მოსამზადებელი პერიოდი პროდუქტების შესყიდვით, მათი დაფასოებით დაწყებული და მთელი რიგი სხვა ორგანიზაციული საკითხების მოგვარებით დამთავრებული. მასში ჩართულია აპარატის თანამშრომელთა დიდი ნაწილი. განსაკუთრებით მძიმე და შრომატევად სამუშაოს ასრულებენ შორენა მირცხულავა, ლალი გულორდავა, ხვიჩა ქარდავა, გელა პაპასქუა, ვალტერ სანაია, ზურაბ ჯგუბურია, გიორგი შელია. უმაღლესმა საბჭომ კარგად იცის, რომ მთელი ამ პროექტის სულისჩამდგმელი იყო და არის ნანა კვარაცხელია. მადლობა ნანას და ამ პროექტში ჩართულ თითოეულ თანამშრომელს, რა თქმა უნდა, სპონსორებს - ანუ დეპუტატთა დიდ უმრავლესობას და აპარატის თითოეულ თანამშრომელს.

საერთაშორისო არენაზე და ქართულ საზოგადოებაში აფხაზეთის შესახებ ცნობადობის ამაღლება, შერიგებისა და ნდობის აღდგენისკენ მიმართული ღონისძიებების გააქტიურება უმნიშვნელოვანესი პოლიტიკური ამოცანაა. ბოლო პერიოდში ოპოზიციურ ფლანგზე გაკეთებული ქვეყნისთვის დამაზიანებელი განცხადებები და პრაქტიკული ქმედებებიც, ვგულისხმობთ რამდენიმე დღის წინ აფხაზეთის მთავრობისა და უმაღლესი საბჭოს ოფისებთან მოწყობილ აქციას, კიდევ ერთხელ ნათლად მიუთითებენ ქვეყნის შიგნით და გარეთ აფხაზეთის პრობლემატიკის პოპულარიზაციის მნიშვნელობაზე და აუცილებლობაზე. ამ თვალსაზრისით, სიამოვნებით მინდა გავიხსენო აფხაზეთის მთავრობის უზარმაზარი ძალისხმევით ორგანიზებული გრანდიოზული ღონისძიება - აფხაზეთის დღეები, რომელმაც მთელი საქართველო მოიცვა. ჩატარდა და ტარდება სხვა სამთავრობო თუ არასამთავრობო, ასევე საუნივერსიტეტო ღონისძიებები. ეს ყველაფერი შესანიშნავია დღეს, მაგრამ არასაკმარისი ხვალ, მით უფრო ზეგ, საიტკენაც უნდა ვიყოთ ორიენტრებულები. აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით გვინდა დავუბრუნდეთ სკოლების თემას. ადამიანის თვითშეგნება, მისი ძირითადი საბაზისო ღირებულებები, ეროვნული ცნობიერება. მოგეხსენებათ, სკოლაში ყალიბდება, სახელმწიფოს, პირველ რიგში, ჩვენი მოვალეობაა ვიზრუნოთ იმისათვის, რომ მოზარდებისთვის, სკოლის მოსწავლეებისთვის აფხაზეთი გახდეს ეროვნული ცნობიერების განუყოფელი ნაწილი. ამისათვის ქვეყანაში ბევრი რამ კეთდება. მხოლოდ მადლობას იმსახურებს აფხაზეთის განათლებისა და კულტურის სამინისტროს საქმიანობა ამ მიმართულებით. ვინაიდან მოზარდებში აფხაზეთის თემის პოპულარიზაცია პოლიტიკური საკითხიცაა, მიმდინარე წლის აპრილ-მაისში უმაღლეს საბჭოში განხორციელდა პროექტის „აფხაზეთი - საქართველო“ (ხელმძღვანელი ნანა კვარაცხელია). მის ფარგლებში სამ ეტაპად ჩატარდა პრაქტიკული კონფერენცია. მასში მონაწილეობა მიიღო 17 სკოლამ ქვეყნის

სახვადასხვა რეგიონიდან - აფხაზეთით დაწყებული და კახეთით დამთავრებული; წარმოდგენილი იყო სულ 29 მოსწავლე და 11 პედაგოგი. მათ შორის ოკუპირებული ტერიტორიის ორი სკოლიდან ჩამოვიდა ორი მოსწავლე და ერთი პედაგოგი. პრაქტიკულ კონფერენციაზე ვიხილეთ ბრწყინვალე ბავშვები, მოვისმინეთ მათი შესანიშნავი მოხსენებები. განსაკუთრებით შთამბეჭდავი იყო ოკუპირებული ტერიტორიიდან წარმოდგენილი მოხსენებები. კონფერენციის დასკვნითი ღონისძიება სპეციალურად დავამთხვიეთ 2025/2026 სასწავლო წლის მედალოსანი მოსწავლეების დაჯილდოებას, რომელიც ა. წ. 24 ივნისს სოხუმის უნივერსიტეტში გაიმართა.

ჩვენი დიდი სურვილია, რომ აფხაზეთისადმი მიძღვნილ ღონისძიებებს არ ჰქონდეთ კამპანიური ხასიათი; საჭიროა მეტი ვიმუშავოთ სკოლებთან, უნივერსიტეტებთან; უფრო ხშირად და უფრო მასშტაბურად ჩავატაროთ მსგავსი კონფერენციები და სიმპოზიუმები აფხაზეთის შესახებ. კარგია, როდესაც მოსწავლეებს, სტუდენტებს ლექციებს ვუკითხავთ, მაგრამ შედეგის თვალსაზრისით უფრო მნიშვნელოვანია თვითონ ახალგაზრდებმა მოამზადონ და წაიკითხონ მოხსენებები.

კოლეგებისათვის ცნობილია, რომ 2024 წლიდან უმაღლეს საბჭოში ხორციელდება პროექტი, რომელიც ქრისტიანობის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადების 1700 წლისთავს ეძღვნება. შეგახსენებთ, რომ იგი გახლავთ საპატრიარქოსა და საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრის ერთობლივი დიდი პროექტის ნაწილი. აღნიშნული პროექტი ითვალისწინებს უძველესი დროიდან XX საუკუნის 20 - იან წლებამდე ისტორიული დოკუმენტების მოძიებას, დამუშავებას, ქართულ და რუსულ ენებზე მათ გამოცემას, კონფერენციებისა და პრეზენტაციების მოწყობას. განვლილი ორი წლის განმავლობაში უმაღლეს საბჭოში ორი ასეთი გამოცემა განხორციელდა, ჩატარდა კონფერენციებიც და პრეზენტაციებიც. მიმდინარე წლის ბოლომდე კიდევ ერთი გამოცემა განხორციელდება, უმაღლესი საბჭოს ჩართულობით სოხუმის უნივერსიტეტის ბაზაზე გაიმართება ქრისტიანობის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადების 1700 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო კონფერენცია. იგეგმება იმავე თემაზე სკოლის მოსწავლეთა მონაწილეობით პრაქტიკული კონფერენციის ჩატარებაც.

ოკუპირებულ ტერიტორიაზე არსებული ვითარების, იქ მიმდინარე პოლიტიკური, ეკონომიკური და სხვა პროცესების მუდმივი მონიტორინგი, მისი ანალიზი და შეფასება დიდი ხანია უმაღლესი საბჭოს, როგორც იმ ოკუპირებული ტერიტორიის ლეგიტიმური ხელისუფლების, საქმიანობის ერთ-ერთ პრიორიტეტულ მიმართულებად იქცა. ამის გარეშე, მოგეხსენებათ, შეუძლებელი იქნებოდა ჩვენი თუნდაც მოკრძალებული წვლილის შეტანა შერიგებისა და ნდობის აღდგენის, დეოკუპაციის სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელებაში. უმაღლესი საბჭოს საზოგადოებასთან ურთიერთობის, ანალიტიკისა და პროტოკოლის დეპარტამენტი ბ-ნ ზვირა ქარდავას ხელმძღვანელობით აგრძელებს აფხაზეთში მიმდინარე პროცესების შესახებ ძალიან საინტერესო საინფორმაციო -ანალიტიკური დაიჯესტების მომზადებას. განვლილი სასესიო პერიოდის განმავლობაში მომზადებულია 115

ასეთი დაიჯესტი. თავმჯდომარის კაბინეტში ბ-ნ გიორგი ალფენიძის მეცადინეობით თვეში სამჯერ მზადდება და უმაღლესი საბჭოს ვებ-გვერდზე ქვეყნდება მაღალ დონეზე შესრულებული ანალიტიკური წერილები, რომლებშიც განხილულია აფხაზეთში და მის ირგვლივ განვითარებული პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური და სხვა მოვლენები. გარდა ამისა, უნდა ითქვას, რომ აფხაზეთში და მის ირგვლივ განვითარებული მოვლენების შესახებ ძირითადი ინფორმაციის მომპოვებლები და გამავრცელებლები სწორედ უმაღლეს საბჭოსთან დაკავშირებული ბლოგერები არიან. მათ მიერ ყოველ დღე სხვადასხვა სოციალურ პლატფორმაზე განთავსებულ პირველხარისხოვან ანუ სანდო წყაროებიდან მომდინარე ახალ ინფორმაციას მხოლოდ ბოლო სამი თვის განმავლობაში 78 მლნ ნახვა აქვს. განსაკუთრებული სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის ინფორმაცია რამდენიმე სახელმწიფო სრუქტურასაც მიეწოდება. ინფორმაციული შეტევა სერიოზულ დისკომფორტს უქმნის დეზინფორმატორებს - ოკუპანტებსა და სეპარატისტებს. მათი მხრიდან განხორციელებული არაერთი ხაკერული თავდასხმის მიუხედავად, ბლოგერები ყოველდღიურად აგრძელებენ ინტენსიურ საქმიანობას.

მსოფლიოში მიმდინარე გლობალურმა გეოპოლიტიკურმა ცვლილებებმა გარკვეული გავლენა მოახდინეს რუსეთის ფედერაციის მიერ საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიების – აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონის – მიმართ გატარებულ პოლიტიკაზე. კრემლი თავის პოლიტიკურ მიზნებს და სტრატეგიულ გზავნილებს ხშირად აჟღერებს არა იმდენად საგარეო საქმეთა სამინისტროს ან სხვა უფლებამოსილი სახელმწიფო ინსტიტუტების, არამედ არც თუ ისე მაღალი თანამდებობის პირების, ცალკეული პოლიტიკოსებისა და ხელისუფლებასთან დაახლოებული პროპაგანდისტების მეშვეობით. მსგავსი მიდგომა ხელისუფლებას საშუალებას აძლევს, „შენიღბოს“ ოკუპირებული ტერიტორიის მიმართ თავისი ნამდვილი მიზნები, ამასთანავე თავიდან აიცილოს პირდაპირი პოლიტიკური და დიპლომატიური პასუხისმგებლობა, რადგანაც აღნიშნული განცხადებები ფორმალურად სახელმწიფოს ოფიციალურ პოზიციად არ მიიჩნევა. მსგავსი განცხადებები საკმაოდ ხშირად მოგვისმენია, მაგრამ განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს 2026 წლის დასაწყისში ე. წ. Z-კორესპონდენტის, ევროკავშირისა და სხვა ქვეყნების მიერ დასაწიკრებული სემიონ პეგოვის ღია მიმართვა აფხაზეთისადმი. მასში მკაფიოდ არის ჩამოყალიბებული რუსეთის პოლიტიკური ხედვა და მიზნები ოკუპირებული აფხაზეთისა და ე. წ. სამხრეთ ოსეთის მიმართ. აღნიშნულ მიმართვაში აფხაზეთი, ცხინვალის რეგიონი, ყირიმი და რუსეთის მიერ უკრაინის წინააღმდეგ წარმოებული ე.წ. „სპეციალური სამხედრო ოპერაცია“ საერთო კონტექსტშია განხილული და უნიპოლარულ მსოფლიო წესრიგთან კრემლის დაპირისპირების ერთიანი გეოპოლიტიკური სტრატეგიის ურთიერთდაკავშირებულ ეტაპებად არის წარმოდგენილი.

თუ დავაკვირდებით, დავინახავთ, რომ აღნიშნული ტერიტორიების მიმართ მოსკოვი ერთი სცენარით მოქმედებს: შესაბამის ტერიტორიაზე ჯერ სამხედრო-პოლიტიკური და ფაქტობრივი კონტროლის დამყარება; შემდეგ კი რუსეთის ფედერაციასთან შესაძლო ინტეგრაციისთვის აუცილებელი სამართლებრივი და საკანონმდებლო ბაზის შექმნა; რუსეთის სამართლებრივ, პოლიტიკურ და

ეკონომიკურ სივრცეში ეტაპობრივი ინტეგრაცია; ხოლო საბოლოო ეტაპზე – შესაბამისი ტერიტორიის რუსეთის ფედერაციის პოლიტიკურ და სამართლებრივ სივრცეში სრული ინკორპორაცია, ანუ ანექსია. ამ თვალსაზრისით რა ხდება აფხაზეთში? ხდება ის, რომ აქტიურად მიმდინარეობს ისეთი სამართლებრივი და საკანონმდებლო ბაზის ფორმირება, რომელიც რუსეთის ფედერაციასთან უკვე არსებული პოლიტიკური, ეკონომიკური და ინსტიტუციური ინტეგრაციის კიდევ უფრო გაღრმავებას ემსახურება. შეიძლება ითქვას, რომ ოკუპირებულ აფხაზეთში მიმდინარე პროცესები თავისი არსით, დონბასსა და ლუგანსკში მიმდინარე ე.წ. „სპეციალური სამხედრო ოპერაციის“ ერთგვარ სამართლებრივ-ინსტიტუციურ ანალოგს წარმოადგენს. ამ თვალსაზრისით, აფხაზეთში მიმდინარე პროცესებს პირობითად შეიძლება ეწოდოს „სპეციალური საკანონმდებლო ოპერაცია“. მისი მიზანია მოსკოვისთვის სტრატეგიული მნიშვნელობის მქონე ე.წ. „აპარტამენტების კანონის“ მიღება და „საინვესტიციო შეთანხმების“ გაფორმება. „აპარტამენტების კანონის“ საფუძველზეც ოკუპირებულ აფხაზეთში ათეულობით ათასი რუსეთის მოქალაქის ჩამოსახლება იგეგმება, რაც არსებითად შეცვლის რეგიონის დემოგრაფიულ სტრუქტურას; „საინვესტიციო შეთანხმების“ მიხედვით კი რუსულ კომპანიებს აფხაზეთში მიწის ნაკვეთები გრძელვადიანი სარგებლობის უფლებით გადაეცემათ.

მოგეხსენებათ, ეს არ გახლავთ ახალი თემა. თავის დროზე ბევრი გვისაუბრია აღნიშნულ საკითხებთან დაკავშირებით, ისიც კარგად არის ცნობილი, რომ „აპარტამენტების კანონის“ მიღებისა და „საინვესტიციო შეთანხმების“ გაფორმების პირველი მცდელობა ოპოზიციურად გამწყობილი აფხაზური საზოგადოების წინააღმდეგობის გამო ჩაიშალა. ამჟამად მიმდინარეობს „სპეციალური საკანონმდებლო ოპერაციის“ მეორე, ალბათ, გადამწყვეტი ეტაპი. პირველ რიგში, მოსკოვი სულ უფრო ამკაცრებს კონტროლს დე-ფაქტო ხელისუფლებაზე, ამკაცრებს ზეწოლას აფხაზური ოპოზიციის მიმართაც, რომლის წინააღმდეგ აქტიურად იყენებს სასამართლო ბერკეტებს, მიმართავს სხვა სახის სადამსჯელო ღონისძიებებს. პარალელურად მიმდინარეობს აფხაზური საზოგადოების მიერ უარყოფილი „აპარტამენტების კანონისა“ და „საინვესტიციო შეთანხმების“ სახეცვლილი პროექტების განხორციელების მცდელობა. „აპარტამენტების კანონის“ ახალ ვარიანტს წარმოადგენს ჯერ კიდევ 2024 წლის 24 ნოემბერს აფხაზეთის ე. წ. „უძრავი ქონების კადასტრის კანონში“ შეტანილი ცვლილება, რომელმაც „ნეიტრალური შენობის“ ცნება შემოიტანა. აღნიშნულის თაობაზე ჩვენ საკმარისად ვისაუბრეთ საგაზაფხულო სესიო პერიოდის გახსნაზე. აქ მთავარი და მნიშვნელოვანი გახლავთ ის, რომ ხსენებულ დე-ფაქტო კანონში განხორციელებული ცვლილება 2025 წლის 1 ოქტომბრიდან უნდა ამოქმედებულიყო. საზოგადოების მხრიდან წინააღმდეგობის გამო ამ ვადამ 2027 წლის 1 ივლისამდე გადაიწია. ესე იგი ამოქმედებამდე რჩება წელიწადზე ნაკლები დრო, მაგრამ ოკუპანტი სახელმწიფოს მოქალაქეების მიერ ზღვისპირა ზოლში სხვადასხვა არალეგალური მეთოდებით მიწების შესყიდვა უკვე მიმდინარეობს, რაც ძალიან, ძალიან აწუხებს ადგილობრივ მოსახლეობას. ბუნებრივია, ჩვენ ყურადღებით დავაკვირდებით მოვლენების განვითარებას.

რაც შეეხება მოსკოვისთვის არანაკლებ მნიშვნელოვან „საინვესტიციო შეთანხმებას“, კრემლმა მისი ალტერნატიული მექანიზმიც მოიფიქრა. 2026 წლის 3–4 აპრილს სოხუმში გაიმართა ეკონომიკური ფორუმი – „აფხაზეთი – ინვესტიციები მომავალში“; წარმოდგენილი საინვესტიციო პროექტების საერთო მოცულობამ, სერგეი კირიენკოს განცხადებით; 100 მილიარდ რუბლს მიაღწია. აღნიშნული პროექტები, აფხაზეთის ტურიზმის სფეროში რუსეთის ეკონომიკურ ექსპანსიას და განათლების სისტემაში რუსული გავლენის კიდევ უფრო გაფართოებას ისახავს მიზნად. როგორც ამა წლის აგვისტოს ბოლო რიცხვებში ს. კირიენკოს სოხუმში ვიზიტის შედეგად გაირკვა, აფხაზების მიმართ „ზრუნვის“ საფარქვეშ ოკუპანტი სახელმწიფო მიმართავს სხვა ზომებსაც, რომელთა ერთადერთი მიზანი, აფხაზური მოსახლეობის რუსულ საზოგადოებაში ინტეგრაცია და აფხაზეთის მცოცავი ანექსია გახლავთ.

რუსეთის მიერ აფხაზეთის ანექსიის საფრთხე საკმაოდ დიდია. ამ საფრთხეს კიდევ უფრო ზრდის დე-ფაქტო ხელისუფლებაზე განხორციელებული ეკონომიკური, ენერგეტიკული და პოლიტიკური ზეწოლა; ოპოზიციურად განწყობილი პოლიტიკური ძალების წინააღმდეგ სადამსჯელო ღონისძიებების განხორციელება, დაშინება, მოსყიდვა, ჟურნალისტების დევნა-შევიწროება და ა. შ. საზოგადოების განწყობაზე ნეგატიურად აისახება ასევე ისეთი სისტემური პრობლემები, როგორიცაა აფხაზი ეთნოსის დემოგრაფიული მდგომარეობა და აფხაზური ენის დაკარგვის რეალური საფრთხე. ყოველივე ამას ემატება რუსეთთან ვითომ სტრატეგიული პარტნიორობის ისეთი შედეგები, როგორიცაა ენერგოკრიზისი, საწვავის დეფიციტი, რუსული ტურისტული ინდუსტრიის მსხვილი კომპანიების მიერ აფხაზეთის ტურისტული სექტორის მონოპოლიზაცია და სხვა. ამას ემატება უპილოტო საბრძოლო აპარატების გახშირებული რეიდები აფხაზეთის საჰაერო სივრცეში, რაც აჩენს დაუცველობის განცდას; როგორც ვიცით, ამ დღეებში, უფრო კონკრეტულად, 4 აგვისტოს დილით ადრე ძლიერი თავდასხმა განხორციელდა გაგრაზე, სოხუმის აკვატორიაში ორი სეინერი დაზიანდა და ა. შ. ცხადია, ეს ყველაფერი აფხაზურ საზოგადოებაში იწვევს უკმაყოფილებას და, ოპოზიციური პოლიტიკური სპექტრის შესუსტების მიუხედავად, საპროტესტო მუხტის გაღვივებასაც.

შექმნილ კრიტიკულ ვითარებაში ძალიან მნიშვნელოვანია როგორც საქართველოს, ისე აფხაზეთის მთავრობის მხრიდან შერიგებისა და ნდობის აღდგენის, ასევე დეოკუპაციისა და არაღიარების პოლიტიკის კიდევ უფრო მეტად გააქტიურება. ვხედავთ, რომ ყველა ამ მიმართულებით სახელმწიფოს მხრიდან შესაძლებლობის მაქსიმუმი კეთდება. სწორედ ნდობის აღდგენის პროცესის ხელშეწყობისკენ იყო მიმართული ოკუპირებული რეგიონისთვის საწვავის მიწოდება, რომელიც დადასტურებული ინფორმაციით, გალიდან სოხუმადე მოსახლეობას და მხოლოდ მოსახლეობას მოხმარდა; მნიშვნელოვანი მოვლენა გახლდათ ნაურუს მიერ აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონის აღიარების გაუქმება; იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ მას სხვა სახელმწიფოებიც მიზამავენ. ეს ცრუაღიარებები მხოლოდ აძლიერებენ ოკუპანტის გავლენას და დამატებით საფრთხეს უქმნიან აფხაზეთის მომავალს.

მხოლოდ დეოკუპაცია და ქართული სახელმწიფოებრიობის წიაღში დაბრუნება იხსნის მას გარდუვალი დაღუპვისგან. ჩვენთვის ცნობილია არა ერთი და ორი ეთნიკური აფხაზი, ვინც ზუსტად ასე ფიქრობს.

დიდი გამჭირაობა არ სჭირდებოდა წინასწარ იმის დანახვას, რომ აფხაზეთის ტერიტორიის შენარჩუნება დიდად აღემატებოდა აფხაზთა შესაძლებლობებს; რომ ე. წ. დამოუკიდებლობის აღიარებით ოკუპანტმა აღნიშნული ტერიტორიის ანექსიის განხორციელებისთვის ეფექტური მექანიზმი, ბერკეტი შექმნა მხოლოდ. აფხაზთა მხრიდან აფხაზეთზე კონტროლის დაკარგვა, რისი საფრთხე ძალიან დიდია, ნიშნავს ამ ძირძველი ქართული ტერიტორიის დაკარგვას ჩვენთვისაც - ქართველებისთვისაც და, პირიქით, ქართველებისთვის აფხაზეთის დაკარგვა ნიშნავს აფხაზებისთვისაც მის საბოლოოდ დაკარგვას. ეს არის მრავალსაუკუნოვანი ისტორიული პრაქტიკით და დღევანდელი მწარე რეალობით დადასტურებული აქსიომა. შეუძლებელია ამ ელემენტარული ჭეშმარიტების გაცნობიერება არ მოხდეს, რაც აუცილებლად მიგვიყვანს შერიგებამდე. პოლიტიკური პროცესები აფხაზეთის შიგნით და მის ირგვლივ, შესაძლოა, ნელი ტემპებით, მაგრამ მაინც ამ მიმართულებით ვითარდება.

ვხედავდით და სწორად ვაფასებდით რა პოლიტიკური მოვლენების განვითარების დინამიკას, იყო მიღებული გადაწყვეტილება მომავალი აფხაზეთის კონსტიტუციის პროექტის მომზადების შესახებ. როგორც მოგეხსენებათ, თავის დროზე, ჩვენი საერთო გადაწყვეტილებით, ჩამოყალიბდა მუშა ჯგუფი; პირველ რიგში, ის შეუდგა საერთაშორისო გამოცდილების გაცნობას და შესწავლას. ევროკავშირის ფარგლებში ყველაზე წარმატებული ავტონომიების პოლიტიკურ-სამართლებრივი სტატუსის შესწავლის მიზნით, თავის დროზე განხორციელდა მნიშვნელოვანი ვიზიტები იტალიაში, შვეიცარიაში და ფინეთში. შესწავლილ იქნა სხვა ევროპული ქვეყნების გამოცდილებაც. დაგროვილი დიდძალი მასალისა და ქართულ-აფხაზური ურთიერთობების, აფხაზეთის სპეციფიკის გათვალისწინებით, პროექტი თუ პროექტის პროექტი უკვე შექმნილია. ახლო მომავალში - სექტემბრის ბოლოსკენ ერთ-ერთ პლენარულ სხდომაზე ჩვენ მას გავეცნობით. როდესაც პროექტი დაიხვეწება, ის გაიგზავნება აფხაზეთის მთავრობაში, რომლის წარმომადგენლები პროექტზე მუშაობის სხვადასხვა ეტაპზე ისედაც მონაწილეობდნენ მისი ცალკეული თავების განხილვებში; რა თქმა უნდა, დოკუმენტი გაიგზავნება პარლამენტში და პრემიერ-მინისტრთანაც როგორც ქვეყნის პირველ პირთან და იმავდროულად პირველ კონსტიტუციონალისტთან. მიღებული შენიშვნებისა და რეკომენდაციების გათვალისწინებით უკვე შეიქმნება დოკუმენტი, რომელსაც შეიძლება ეწოდოს მომავალი აფხაზეთის კონსტიტუციის პროექტი. კონსტიტუციას ცალმხრივად ვერ და არ შევქმნით, მაგრამ ვალდებული ვართ, გვექონდეს მომზადებული მისი პროექტი, რასაც ვაკეთებთ. საზოგადოების ჩართულობა მის განხილვაში ამ ეტაპზე, ვფიქრობთ, ნაადრევია, თუმცა, დარწმუნებული ბრძანდებოდეთ, მაგის დროც დადგება.

დასასრულს, გილოცავთ საშემოდგომო სასესიო პერიოდის გახსნას, გისურვებთ წარმატებებს.

2026 წლის 8 სექტემბერი.

